

KOOPERATİFLERİN YÖNETİM KONTROLÜNE SAHİP OLDUĞU ANONİM ORTAKLIKLARA İLİŞKİN YÜKÜMLÜLÜK VE MUAFİYETLER

Salih ÇALAL*

ÖZ

Bir kuruluşun çeşitli nedenlerden dolayı pay senetlerini satışa **çıkardığını ilan etmesi ve tüm yatırımcılara** pay senedi satın alma yoluyla hissedar olma şansının sunulması halka arz olarak nitelendirilir. Başarılı, istikrarlı ve büyüme gösteren değerli kuruluşlar, faaliyetlerini genişletmek ve kendine fon sağlamak amacıyla halka arz edilirler. Halka arza ilişkin mevzuatsal şartlar 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununda yer almış ve kooperatiflerin yönetim kontrolüne sahip olduğu anonim ortaklıkların halka arz edilmesine ilişkin düzenleme, gerek anılan Kanunda gerekse Kanunun dayanak edildiği ilgili Tebliğ de yer almıştır. Bu kapsamda belirtilen anonim ortaklıklara ilişkin yükümlülük ve muafiyetlerde belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Kooperatif, Kooperatif Birliği, Kooperatif Merkez Birliği, Anonim Ortaklık, Yükümlülük, Muafiyet.

1. GİRİŞ

Bilindiği üzere, payları borsada işlem gören ortaklıklar ile kitle fonlaması suretiyle halktan para toplayan ortaklıklar hariç olmak üzere pay sahibi sayısı beş yüzü aşan anonim ortaklıkların payları halka arz olunmuş sayılır. Bu durum, 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun “Halka açık ortaklık statüsünün kazanılması” başlıklı 16 ncı maddesinden kaynaklanmaktadır. Anılan anonim ortaklıklar, halka açık ortaklık hükümlerine tabi olurlar.

Halka açık ortaklık statüsünün kazanılması, birtakım şartların gerçekleşmesi halinde kooperatiflerin yönetim kontrolüne sahip olduğu anonim ortaklıklar açısından da geçerli olur. Bu kapsamdaki kooperatif veya kooperatif birliklerinin veya kooperatif merkez birliklerinin yönetim kontrolüne sahip olduğu anonim ortaklıkların **tabi olduğu yükümlülük ve muafiyet çalışmamız uyarınca ve yürürlükteki mevzuat kapsamında incelenecektir.**

* Gümrük ve Ticaret Müfettişi

2. KOOPERATİFLERİN YÖNETİM KONTROLÜNE SAHİP OLDUĞU ANONİM ORTAKLIKLAR

6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 27.12.2018 tarih ve 7159 sayılı Kanunla değişik 16 ncı maddesinin üçüncü fıkrası;

“Pay sahibi sayısı en az beş yüz olan kooperatiflerin veya kendisine ortak olan kooperatiflerin pay sahibi sayısı tek başına ya da toplam olarak en az beş yüz olan kooperatif birliklerinin veya kooperatif merkez birliklerinin yönetim kontrolüne sahip olduğu ve yıllık en az elli milyon Türk lirası satış hasılatı yapmış olan anonim ortaklıkların payları halka arz olunmuş sayılır. Bu ortaklıklar halka açık ortaklık hükümlerine de tabi olurlar. Bu fıkra kapsamına giren ortaklıklara ikinci fıkra hükümleri uygulanmaz.”

Hükmünü amirdir. Bu madde uyarınca;

- a) Pay sahibi sayısı en az beş yüz olan kooperatiflerin veya
- b) Kendisine ortak olan kooperatiflerin pay sahibi sayısı tek başına ya da toplam olarak en az beş yüz olan kooperatif birliklerinin veya
- c) Kooperatif merkez birliklerinin

Yönetim kontrolüne sahip olduğu ve yıllık en az elli milyon Türk lirası satış hasılatı yapmış olan anonim ortaklıkların payları halka arz olunmuş sayılır.

Madde metninde geçen *kooperatif*; 4.4.1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun 1 inci maddesinde tanımlanan ortaklıkları, 18.4.1972 tarihli ve 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanununda tanımlanan tarım kredi kooperatiflerini ve 1.6.2000 tarihli ve 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanunda düzenlenen tarım satış kooperatiflerini, *kooperatif birliği*; 1163 sayılı Kanunda düzenlenen kooperatif birliklerini, 1581 sayılı Kanunda düzenlenen tarım kredi kooperatifleri bölge birliklerini ve 4572 sayılı Kanunda düzenlenen tarım satış kooperatifleri birliklerini ve *kooperatif merkez birliği* ise; 1163 sayılı Kanunda tanımlanan kooperatif merkez birliklerini ve 1581 sayılı Kanunda düzenlenen Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliğini ifade etmektedir.

Bu maddenin uygulamasını göstermek üzere 19.09.2018 tarih ve 30540 sayılı Resmi Gazete’de “Kooperatif veya Kooperatif Birliklerinin veya Kooperatif Merkez Birliklerinin Yönetim Kontrolüne Sahip Olduğu Anonim Ortaklıklara İlişkin Esaslara Dair Tebliğ” yayımlanmıştır.

Madde metninde yer alan esaslar kapsamında giren anonim ortaklıkların, şartların sağlandığının kesinleşmesinden itibaren anılan Tebliğ ekinde yer

alan belgelerle on iş günü içinde Kurula başvurmaları zorunludur. Söz konusu belgeler şunlardır;

- a) Başvuru formu,
- b) Kooperatif veya kooperatif birliğinin veya kooperatif merkez birliğinin ve ortaklığın noter onaylı imza sirküleri,
- c) Kooperatif veya kooperatif birliğinin veya kooperatif merkez birliğinin ve ortaklığın, yürürlükte bulunan tüm değişiklikleri içeren ve tek bir metin haline getirilmiş, temsile yetkili kişilerce imzalı ana/esas sözleşmesi,
- d) Halka açık ortaklık statüsünün kazanıldığına ilişkin ortaklık beyanı ile Tebliğ’de yer alan şartların sağlandığını tevsik edici bilgi ve belgeler,
- e) Kooperatif veya kooperatif birliğinin veya kooperatif merkez birliğinin ve ortaklığın son yapılan genel kurul toplantılarına ilişkin toplantı tutanakları ile hazır bulunanlar listeleri, son durum itibarıyla ortak sayısını gösteren pay defteri örneği ve ortak sayısının tespitine mesnet diğer belgeler, Kooperatif veya kooperatif birliğinin son yapılan genel kurul toplantılarına ilişkin toplantı tutanakları ile hazır bulunanlar listeleri, son durum itibarıyla ortak sayısını gösteren pay defteri örneği ve ortak sayısının tespitine mesnet diğer belgeler,
- f) Ortaklığın son yıllık hesap dönemine ait finansal tablolar.
- g) Ortaklığın mevcut sermayesinin ödendiğinin tespitine dair mali müşavir raporu.

3. KOOPERATİFLERİN YÖNETİM KONTROLÜNE SAHİP OLDUĞU ANONİM ORTAKLIKLARA İLİŞKİN MUAFİYET VE YÜKÜMLÜLÜKLER

Pay sahibi sayısı en az beş yüz olan kooperatiflerin veya kendisine ortak olan kooperatiflerin pay sahibi sayısı tek başına ya da toplam olarak en az beş yüz olan kooperatif birliklerinin veya kooperatif merkez birliklerinin yönetim kontrolüne sahip olduğu ve yıllık en az elli milyon Türk lirası satış hasılatı yapmış olan anonim ortaklıklara tanınan yükümlülük ve muafiyetler yukarıda anılan Tebliğ’in 6 ila 9’uncu maddeleri arasında hüküm altına alınmıştır.

Anılan tebliğ kapsamındaki anonim ortaklıkların kamuya açıklanacak bilgi ve belgeler Sermaye Piyasası Kuruluna iletme yükümlülükleri vardır. İnternet sitesi aracılığıyla duyurulacak bu bilgi ve belgeler; 13/6/2013 tarihli ve 28676 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar Tebliği (II-14.1) ile 12/6/2006 tarihli ve 26196 mükerrer sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Sermaye Piyasasında Bağımsız

Denetim Standartları Hakkında Tebliğ (Seri:X, No:22)'in kapsamında açıklanır.

Bir diğer sorumluluk kapsamında anılan tebliğ kapsamındaki anonim ortaklıklar, 3/1/2014 tarihli ve 28871 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Kurumsal Yönetim Tebliği (II-17.1)'ni, söz konusu Tebliğ uyarınca belirlenen birinci gruptaki ortaklıklar için geçerli olan hükümler çerçevesinde uygulamakla yükümlüdür. Benzer şekilde Kurumsal Yönetim Tebliği uyarınca kamuya açıklanacak bilgi ve belgeler Sermaye Piyasası Kuruluna iletilir.

Ayrıca anılan Tebliğ kapsamındaki anonim ortaklıkların 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu Kanun kapsamından çıkmaları için başvuru yapmaları zorunludur. Yapılacak başvurular, 30.12.2013 tarihli ve 28867 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Ortaklıkların Kanun Kapsamından Çıkarılması ve Paylarının Borsada İşlem Görmesi Zorunluluğuna İlişkin Esaslar Tebliği (II-16.1) çerçevesinde sonuçlandırılır. 6362 sayılı Kanun kapsamından çıkma koşullarının sağlanmasında (II-16.1) nolu Tebliğin 6¹ ve 7 nci² maddelerinde

1 Ortaklık yapısı nedeniyle Kanun kapsamından çıkarılma

MADDE 6 – (1) Sermayesinin;

- Yüzde doksan beşinden daha fazlasının en fazla elli pay sahibine ait olduğunu veya
- Yüzde ellisinden fazlasının doğrudan ve/veya dolaylı olarak il özel idarelerine, belediyelere veya diğer kamu kurum ve kuruluşlarına ait olduğunu başvuru tarihinden önceki son altı ay içerisinde yapılmış bir genel kurul toplantısına ait hazır bulunanlar listesi ile tevsik eden ortaklıklar, Kanun kapsamından çıkma talebiyle Ek-1'de yer alan belgelerle Kurula başvurmaları ve başvurunun Kurulca uygun görülmesi halinde Kanun kapsamından çıkarılır.
- Birinci fıkra kapsamında Kanun kapsamından çıkmaya ilişkin olarak yapılacak başvurunun hazır bulunanlar listesi dışındaki diğer bilgi ve belgelere dayanılarak da yapılması mümkündür. Bu durumda ilgili belge üzerinden yapılacak tespiti ilişkin bilirkişi raporu hazırlanması zorunludur. Bilirkişi raporunun hazırlanmasında 7 nci madde hükümleri kıyasen uygulanır.
- Esas sözleşmeleri uyarınca pay sahibi olmanın belirli özellikleri taşıyan kişilerle sınırlandırılmış ve pay devirlerinin sadece bu özellikleri taşıyan kişilere yapılabileceği hükme bağlanmış olan ortaklıklar, Kanun kapsamından çıkma talebi ile Ek-1'de yer alan belgelerle Kurula başvurmaları ve başvurunun Kurulca uygun görülmesi halinde Kanun kapsamından çıkarılır.

2 Ortak sayısı nedeniyle Kanun kapsamından çıkarılma

MADDE 7 – (1) Pay sahibi sayısının beş yüzün altında olduğunu;

- Hazır bulunanlar listesi,
- Pay defteri,
- Kar payı dağıtımına dair muhasebe kayıt ve belgeleri,
- Kuruluş ve sonrasında gerçekleştirilen sermaye artırımlarına başvuran pay sahiplerine ilişkin kayıt ve belgeler ile varsa ortaklığın pay sahipleri ile ilişkilerine dair benzer belge ve işlemlere dayanarak mahkeme tarafından atanan bilirkişi raporu ile tespit ettiren ortaklıklar, Kanun kapsamından çıkma talebi ile Ek-1'de yer alan belgelerle Kurula başvurmaları ve başvurunun Kurulca uygun görülmesi halinde Kanun kapsamından çıkarılır.
- Bilirkişi raporunda esas alınan hazır bulunanlar listesinin başvuru tarihinden en geç bir yıl önce düzenlenmiş olması ve pay defterinin güncel olması şarttır.
- Bilirkişi raporunun başvuru tarihinden önceki son üç ay içinde hazırlanmış olması ve sonuç kısmında;
 - Rapor tarihi itibarıyla birinci fıkrada sayılan belgelerin tamamının incelenmesi sonucunda ortaklığın pay sahibi sayısının beş yüzün altında olduğunun tespit edildiğinin beyan edilmesi ve
 - İncelemede kullanılmayan belgelerin kullanılmama gerekçesinin belirtilmesi zorunludur.

belirtilen koşullar kooperatifler için; aynı Tebliğin 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde belirtilen “sermayesinin yüzde ellisinden fazlasının doğrudan ve/veya dolaylı olarak il özel idarelerine, belediyelere veya diğer kamu kurum ve kuruluşlarına ait olması” ifadesi ile 7 nci maddesinde belirtilen koşullar ise kooperatif birlikleri için dikkate alınır. Söz konusu maddelerdeki şartların sağlanması sonucunda Tebliğ kapsamına giren anonim ortaklıklar Sermaye Piyasası Kurulu tarafından Kanun kapsamından çıkarılabilir.

Başvuru dışında, Sermaye Piyasa Kurulu da Tebliğ kapsamındaki anonim ortaklıkları, 6362 sayılı Kanun kapsamından çıkarabilir. Bunun için (II-16.1) nolu Tebliğin 8³ ve 9 uncu⁴ maddelerinde belirtilen koşulların sağlanması gerekir.

Öte yandan, anılan Tebliğ kapsamındaki anonim ortaklıklar, paylarının işlem görmesi için borsaya başvurmak zorunda değildir. Böylelikle borsaya başvuru zorunluluğu noktasında muafiyet tanınmıştır.

4. SONUÇ

Kooperatiflerin yönetim kontrolüne sahip olduğu ve yıllık en az elli milyon Türk lirası satış hasılatı yapmış olan anonim ortaklıkların payları halka arz olunmuş sayılır. Bu şartı sağlayan kooperatifler için pay sahibi sayısı en az beş yüz, kooperatif birlikleri için kendisine ortak olan kooperatiflerin pay sahibi sayısı tek başına ya da toplam olarak en az beş yüz olma şartlarının da sağlanması gerekir.

3 Finansal tablo kalemlerinin büyüklüğü nedeniyle Kanun kapsamından çıkarılma

MADDE 8 – (1) Kurul düzenlemelerine uygun olarak hazırlanmış ve özel bağımsız denetimden geçmiş başvuru tarihinden önceki son iki yıla ait finansal tablolar itibarıyla;

a) Aktif toplamı on milyon Türk Lirasından az olan veya
b) Net satış hasılatı dışında kalan diğer gelirler toplamı ve net satış hasılatının her ikisi de beş milyon Türk Lirasından az olan ya da

c) Tescil edilmiş sermayesi ile kanuni yedek akçeler toplamının tamamı karşılıksız kalan ortaklıklar, Kanun kapsamından çıkma talebi ile Ek-1’de yer alan belgelerle Kurula başvurmaları ve başvurunun Kurulca uygun görülmesi halinde Kanun kapsamından çıkarılır.

(2) Ortaklığın yıllık finansal tablolarının bağımsız denetimden geçmiş olması halinde özel bağımsız denetim şartı aranmaz.

4 Faaliyetin devamlılığına ilişkin hususlar nedeniyle Kanun kapsamından çıkarılma

MADDE 9 – (1) Faaliyetin devamlılığına ilişkin olarak;

a) Bakanlık düzenlemeleri çerçevesinde ilgili ticaret sicil müdürlükleri tarafından münfesihi olduğu veya münfesihi sayıldığı resen belirlenerek TTSG’de ilan edilmiş olan veya

b) İflas sonucundaki tasfiye de dahil olmak üzere zorunlu veya gönüllü olarak tasfiyeye giren ya da

c) Haklarında iflas kararı verilen ortaklıklar, söz konusu hususları tevsik eden TTSG örneği, mahkeme kararı ve varsa yetkili organ kararı ile Kurula başvurmaları ve başvurunun Kurulca uygun görülmesi halinde Kanun kapsamından çıkarılır.

Bu kapsama giren anonim ortaklara “Kooperatif veya Kooperatif Birliklerinin veya Kooperatif Merkez Birliklerinin Yönetim Kontrolüne Sahip Olduğu Anonim Ortaklıklara İlişkin Esaslara Dair Tebliğ” ile belirli yükümlülükler verilmiş ve muafiyetler tanınmıştır. Yükümlülükler ve muafiyetler makale metni içerisinde açıklanmış olup, söz konusu anonim ortaklıkların sermaye piyasası mevzuatından kaynaklanan ve anılan Tebliğde yer almayan yükümlülük ve muafiyetleri için, payları borsada işlem görmeyen ortaklıklar için geçerli olan hükümler de ilgisi nispetinde kıyasen uygulanacaktır.

KAYNAKÇA

SPK (12.03.2019) *Kooperatif veya Kooperatif Birliklerinin veya Kooperatif Merkez Birliklerinin Yönetim Kontrolüne Sahip Olduğu Anonim Ortaklıklara İlişkin Esaslara Dair Tebliğ*. Ankara : Resmi Gazete (30712 sayılı)

SPK (12.06.2006). *Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetim Standartları Hakkında Tebliğ*. Ankara : Resmi Gazete (26196 Mükerrer sayılı)

SPK (13.06.2013) *Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar Tebliği*. Ankara : Resmi Gazete (28676 sayılı)

SPK (30.12.2013). *Ortaklıkların Kanun Kapsamından Çıkarılması ve Paylarının Borsada İşlem Görmesi Zorunluluğuna İlişkin Esaslar Tebliği*. Ankara : Resmi Gazete (28867 Mükerrer sayılı)

T.C. Yasalar (30.12.2012). *6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu*. Ankara : Resmi Gazete (28513 sayılı)